

ANNA-LEENA

HÄRKÖNEN

HUOMENNA

HÄN EI TULE

HELSINGISSÄ KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

© Anna-Leena Härkönen ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2023

ISBN 978-951-1-46361-0

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2023

Kitos Jussi!

1.

HÄN OLI kuusikymmentävuotias ja rakastunut kuolleeseen mieheen. Näin voisi alkaa romaani, joka kertoisi hänestä. Ihan myyvä alku. Mutta miten tarina jatkuisi, siitä ei kenelläkään ollut tietoa. Eikä sitä kirjaa kukaan koskaan kirjoittaisi.

Elsa oli odottanut pysäkillä jo kauan, ja varpaita paleli. Hän näki raitiovaunun lähestyvän.

Loukkaantuisiko ratikkakuski, jos hänelle vilkuttaisi ja varmistaisi pysähtymisen? Näkihän hän, että pysäkillä seisoi joku. Elsa päätti olla vilkuttamatta. Vaunussa oli varmasti matkustaja, joka halusi jäädä tällä pysäkillä pois. Elsa otti kuukausikorttinsa esille ja valmistautui nousemaan kyytiin.

Raitiovaunu ajoi ohi. Se ei edes hidastanut hänen pysäkinsä kohdalla. Elsa vilkuli ympärilleen ja varmisti, ettei kukaan ollut huomannut. Jos hän olisi vielä vilkuttanut ja raitiovaunu olisi silti ajanut ohi, se olisi ollut katastrofi. Sitähän sanottiin, että keski-iässä nainen muuttui näkymättömäksi. Sitäkö tämä oli? Mutta Elsa ei ollut oikeastaan näkynyt koskaan. Ainoa näkyvä hänessä oli ollut hänen miehensä.

Elsa ei halunnut jäädä odottamaan toista raitiovaunua, joka ehkä sekin ajaisi ohi. Hän menisi kävellen. Katu oli märkä ja liukas. Hän yritti kävellä paljon mainostettua pingviinikävelyä estääkseen kaatumisen. Vaappuminen jalalta toiselle näytti varmasti naurettavalta. Lapsena hän oli miettinyt, mikä hänestä tulee isona. Nyt se selvisi: pingviini.

Nenä alkoi vuotaa. Elsa pysähtyi ja etsi laukusta Nessu-

pakkauksen. Hän niisti ja työnsi rutistuneen nenäliinan takin taskuun. Nenän alus tuntui aralta ja rohtuneelta, pää sohjoiselta. Jos vain antaisi itsensä romahtaa. Astuisi polvia myöten tuohon kadun vierelle kasautuneeseen hankeen ja huutaisi niin kovaa kuin pystyisi. Kuinkahan kauan kestäisi, että joku tulisi kysymään, mikä hätänä. Ehkä ikuisuuden.

Takana oli liikaa talvia. Entä jos hän ei osallistuisi tähän talveen ollenkaan? Jättäisi sen väliin. Nukkuisi sen pois. Pysyisi kotona ja tilaisi ruoat oven taakse. Ei häntä kukaan kaipaisi. Ei häntä tarvittu minkään pyörittämiseen, varhaiseläkeläistä. Mutta kotiin jääminen tekisi hänestä entistä syrjäytyneemmän. Välillä Elsa keksi väkisin syitä lähteä ovesta ulos.

Väitettiin, että kun vanheni, aika alkoi kulua kaksinkertaisella vauhdilla. Elsan mielestä se hidastui.

Pankissa olisi pitänyt oikeastaan käydä, mutta hän ei ollut varannut aikaa. Kuluisi puoli päivää, jos hän jonottaisi siellä vanhuksien kanssa. Elsa asioi mielellään paikan päällä, vaikka laskujen maksamisestakin veloitettiin. Ei haitannut. Jotkut ostivat ihmisiä naimista varten. Hän maksoi siitä, että sai puhua elävän ihmisen kanssa. Hän kyllä osasi käyttää kaupassakin maksuautomaattia, mutta ei käyttänyt. Se ei puhunut hänelle.

Kaikki tuntui muuttuneen salakavalasti muuksi.

Missikisat lakkasivat olemasta tämän maan tärkein asia. Kirjastoista sai lainata suurinpiirtein pilkkivehkeitä. Loukkaukset laimennettiin hymiöillä. Joka paikasta satoi uhkakuvia päälle. Oli tämä mitä aikaa tahansa, se ei ollut hänen aikaansa. Olisiko enää mikään?

Elsa vaappui eteenpäin. Kadun kulmaan oli perustettu

uusi ompelimo. Sen ikkunassa istui kuohkeaturkkinen kissa. Hänen teki mieli koputtaa lasiin ja tervehtiä sitä.

Tavaratalon ruokaosastolla soi terhakka joululaulu. Elsa kierteli käytävillä, vaikka ei tarvinnut mitään. Jos nyt olisi joku, jolle laittaa ruokaa, hän laittaisi Lyonin kanaa. Paljon kermaa ja rakuunaa. Jälkiruoaksi kookosjäädystä. Eniten hän kaipasi sitä, että sai laittaa toisille ruokaa. Ei seksiä, ei syliäkään. Seksi oli yliarvostettua ja sylissä taantui. Oli ollut aina ihanaa laskea Hannun eteen lautanen täynnä hartaasti tehtyä ruokaa ja katsoa, miten onnellisena hän söi. Tämä asia ei tulisi muuttumaan, vaikka mies vaihtuisi. Hän halusi ruokkia ja palvella. Hoivata kuntoon nekin, jotka eivät hoitoa tarvitse. Häntä ei ollut kasvatettu sellaiseksi, hän oli syntynyt sellaisena.

Elsa huomasi rivin kastanjahillopurkkeja. Sellaista hän ei ollut koskaan maistanut, saattaisi sopia täysjyväkorppujen kanssa. Purkki kilahti kärryjen pohjalle.

Paperiosastolta hän osti seuraavan vuoden almanakan, siinä oli turkoosinsiniset nahkakannet. Tuli jotenkin luottavainen olo. Jos osti seuraavan vuoden almanakan, se saattoi tarkoittaa sitä, että aikoi elää sen vuoden.

Hänen vakiokahvilansa oli kirjakaupan yläkerrassa. Siellä ei onneksi soinut minkäänlainen musiikki.

- Pieni kahvi, ei maitovaraa, Elsa tilasi.
- Ja jotain syötävää sen kanssa? kassatyttö kiekaisi.

Noin ne nykyään kysyvät, vaikka selvästi sanoisi, että kahvi. Pomo oli varmaan käskenyt kysyä, mutta miksi ne suostuivat?

Jos mä haluaisin syötävää niin mä kertoisin kyllä, Elsan teki taas mieli vastata. Mutta hän ei ollut sellaista ihmistyyppiä.

– Ihanaa loppupäivää sulle! tyttö toivotti, kun Elsa oli maksanut.

Mitä liioittelua. Ei tuollainen sopinut Suomeen, eikä mihinkään muuallekaan.

– Kiitos samoin, Elsa mumisi.

Kahvi oli seisonutta. Viereisessä pöydässä kännyköitään näpertävät nuoret näyttivät vajaaälyisiltä. Ja hänestä oli tulossa katkera vanha akanläntykkä. Turhake. Pikkusieluinen leskirouva. Elsa ei pitänyt sanasta leskirouva. Siitä tuli mieleen läskirouva. Eikä leskenelämää voinut nimittää sinkku-elämäksi. Siinä oli huijauksen maku.

Hänen pöytänsä luokse pysähtyi kaksi vanhaa naista. Toisen kasvoja oli selvästi kiristetty, toisen kaulaheltat hulmusivat vapaina.

– Kuule, missä täällä on vessat? kiristetty kysyi.

– Tuolla vasemmalla, Elsa vastasi.

– Onko sielä erikseen naisten ja miesten vessa?

– On.

– Mahtavaa. Meistä on ihanaa käyä naisten vessassa!

– Jottain pittää saaha pittää vaan ittellään, toinen täydensi.

He alkoivat hihittää kuin pikkutyöt. Olivat varmasti tunteneet vauvasta asti. Elsa tunsu haikeuden hipaisun katsoessaan heidän peräänsä.

Hän alkoi selailulla pöydälle jätettyä lehteä. Siinä oli keski-ikäisen näyttelijän haastattelu.

”Vanhuuden merkit saavat näkyä!” näyttelijä julisti otsi-

kossa. No nyt siihen oli oikein virallinen lupa. Ja noin oli helppo sanoa, kun niitä merkkejä ei vielä ollut liikaa.

”Minusta on ihanaa olla sinkku!” Valehteli.

”Tämä on minun tapani olla olemassa.” Elsa sulki lehden. Mikä oli hänen tapansa?

Naiskaksikko palasi takaisin.

– Viittikkö ottaa meistä selffien?

Elsa tarttui ojennettuun kännykkään. Hän perääntyi pari askelta. Naiset poseerasivat poski poskea vasten.

– Ota monta! Jossain niistä me saatetaan näyttää kummatki hyvältä.

Elsa otti kuusi kuvaa, ja naiset irrottautuivat toisistaan.

– Mistä päin olette? hän kysyi.

– Oulusta, kiristämätön vastasi. – Tämmönen pieni irtiotto arjesta.

Elsa muisti Hannun sanoneen, että kaikki oululaiset naiset olivat seinähulluja. Oli kuulemma kokeillut muutamaa.

– Mahtavaa asua hotellissa! Aamiainen on hirviän hyvä.

Elsa oli samaa mieltä. Kun söi hotelliaamiaista, tunsii olevansa jotenkin onnistuneempi ihminen.

– Mitä aiotte tehdä tänään? hän kysyi vielä kohteliaasti.

– Me aiotaan mennä Uspenskin katetraaliin, toinen kertoi. – Ja illalla johonki bubiin.

Miksei se ollut tullut Elsan mieleen? Tänään oli tasan vuosi Hannun kuolemasta. Hän halusi mennä sytyttämään tuohuksen. Tällaisena päivänä piti tehdä jotain ylevämpää kuin shoppailla ja juoda kahvia.

Elsa alkoi pukeutua. Hän halusi ehtiä Uspenskiin ennen

naisia ja myös pois sieltä. Olisi noloa, jos he luulisivat, että hän änkeäisi seuraan, matkisi heitä. Vaikka hänhän matki.

– Hauskaa päivää teille, Elsa sanoi naisille ennen kuin lähti.

– Kuule sammaa sulle! kiristetty toivotti. – Ollaan kauniita!

Elsa kiipesi hyvin hiekoitetut portaat ylös ja avasi oven. Se oli raskas. Sisäpuolella tuli heti utuinen olo.

Kirkon etuosa oli aidattu. Kaikki aidan sisäpuolella kulkevat tuntuivat jotenkin pyhiltä, vaikka heillä oli tavalliset vaatteet. Varmaan kirkon työntekijöitä.

Elsa istui tuolille ja antoi katseensa kiertää. Kaikki tämä kullan määrä hengästytti. Raskaat kattokruunut näyttivät siltä, kuin voisivat pudota koska tahansa. Ylhäällä kupolin pohjassa oli tähtitaivas. Hän sulki silmänsä ettei ainuttakaan kyyneltä olisi päässyt ulos. Mutta pari pääsi silti.

– Voinko olla avuksi?

Hänen edessään seisoi ortodoksipappi. Nuori ja parraton. Musta kaapu päällä, valtava risti kaulassa. Ei mustaa tötteröhattua.

– Et oikeastaan, Elsa vastasi anteeksipyytävällä äänellä.

– Mun mies on kuollu.

Pappi kallisti päätään.

– Muistatko sinä hänet?

– Tietysti.

– No eihän hän sitten kuollut ole. Niin kauan kun sinä muistat hänet, hän elää.

– Niin. Niin?

– Juuri niin.

Pappi nyökkäsi hymyillen ja kääntyi pois. Hän ei näyttä-

nyt uskottavalta papilta. Mutta johonkin piti uskoa. Jos ei Jumalaan niin ainakin pappiin.

Elsa löysäsi kaulaliinaansa. Olisi pitänyt sytyttää se tuohus, mutta äkkiä se tuntui typerältä ajatukselta. Hänhän ei osannut edes pitää itseään leskenä.

Puolitoista vuotta sitten Hannulla todettiin korkea verenpaine ja aortan laajentuma. Elsa oli mukana lääkärin vastaanotolla.

– Mitä se tarkoittaa? hän kysyi. – Mistä tietää, milloin pitää huolestua?

– Ensimmäinen oire on kuolema, lääkäri ilmoitti hilpeyttä äänessään.

Hoitokeinoa ei oikeastaan ollut, ja vaikka olisi ollutkin, Hannu ei olisi varmaan suostunut siihen. Hän oli perinteisen miehen prototyyppi. Ei käyttänyt koskaan pitkiä kalsareita, ei edes Lapissa. Jos jalkoihin tuli rakkoja, hän puhkaisi ne tultikun liekillä puhdistetulla nuppineulalla.

– Jos mä saisin pallisyövän niin mä vaatisin että multa leikataan pää pois, Hannu oli kerran uhonnut.

Stressiä olisi pitänyt välttää, mutta varsinkaan siihen Hannu ei pystynyt. Isoa firmaa ei pyöritetty rauhallisena.

Parin kuukauden päästä Hannu tuli kotiin aikaisemmin kuin piti. Eteisessä hän taipui ulisten kaksinkerroin niin kuin häntä olisi ammuttu vatsaan. Elsa soitti ambulanssin. Viiden tunnin leikkaus ei pelastanut Hannua. Mutta hänet se pelasti.

Kirkon ovi aukesi. Oululaiset ystävättäret tulivat sisään. He yrittivät selvästi sammuttaa naurukohtausta. Elsa painoi

päänsä alas ja odotti, että kaksikko käveli hänen ohitseensa. Sit-
ten hän livahti ulos. Siellä oli alkanut hämärtää.

Elsa asettui lähimmälle raitiovaunupysäkille odottamaan. Hän ei jaksaisi kävellä takaisin kotiin tällä kelillä, ja pian pi-
meys säkittäisi kaiken.

Raitiovaunu tuli melkein heti. Elsa nosti rohkeasti kätensä
ylös ja vilkutti. Raitiovaunu pysähtyi.

2.

ELSA OTTI piilolinssit pois, levitti kasvoilleen puhdistusvaahtoa ja huuhteli ne viileällä vedellä. Ennen oli ollut aina ihanaa pestä illalla meikit, kun Hannu oli mennyt nukkumaan. Se yksin elämisessä oli parasta; sai kulkea omassa kodissaan ilman meikkiä vaikka koko päivän. Ei tarvinnut ajaa edes ihokarvoja. Elsa oli kuvitellut, että lopettaisi sen vasta liikuntakyvyttömänä. Nyt hän oli samanlainen kuin ne itsetietoiset kiilusilmät, jotka julistivat, ettei miesten takia tarvinnut sheivata. Paitsi että hänen miehensä oli kuollut.

Seerumi, yövoide, silmänympäryvoide. Hän ei uskonut niihin, mutta ei uskaltanut olla käyttämättäkään. Ulkonäköään ei voinut kokonaan laiminlyödä. Vaikka sisimmässään tiesi, että tämä taistelu oli ohi. Varsinkin, kun vihollista ei ollut enää näkyvissä.

Hän katsoi itseään kylpyhuoneen peilistä ja yritti olla armollinen. Tämä tapahtui kaikille. Joka ainoa päivä olisi pitänyt hyväksyä itsensä uudelleen, vähän vanhempana, vähän veltompana. Ei hän ruma ollut. Hänessä oli kuivakukkakimpun kauneutta, vaaleaa ja murenevaa.

Hiuksista tunki esille harmaa juurikasvu. Pitäisi muistaa varata kampaaja-aika. Vaikka harmaahan oli nyt muotia. Nuoretkin naiset halusivat harmaan tukan. Hän ei halunnut. Tässä maailmassa kannatti olla blondi. Jotkut vanhemmat antoivat harmaitten ryöpytä uhmakkaasti esille. Elsa halveksi heitä. Kadehti heitä.

Vartalooan hän ei halunnut peilistä nähdä. Mutta olihan hänen pakko katsoa rintojaan, kun levitti niille kiinteyttävää voidetta. Ja reisiään, kun suihkutti niille selluliittia ehkäisevää nestettä. Niistäkään ei luultavasti ollut mitään hyötyä. Reidet tosin näyttivät vähän sileämmiltä kuin monilla muilla, joihin Elsa oli itseään uimahallissa verrannut.

Hän oli laihtunut. Aika moneen paikkaan olisi tarvittu lisää lihaa, varsinkin rintoihin. Ruoka ei kuitenkaan maistunut. Hän teki sitä joskus ja pakasti loput, mutta kävi usein ulkona lounaalla tai osti jotain lähikaupan tuoretiskiltä. Eineksiin asti hän ei ollut vielä vajonnut. Laihtuminen oli ongelma, josta ei uskaltanut muille huudella. Vain lihomisesta sai säälipisteitä.

Makuuhuoneessa hän puki päälleen maissinkeltaisen satiiniryöpyä. Se tuntui tuhlaukselta, kun kukaan ei ollut näkemässä.

– Minä olen, Elsa vakuutti itselleen. – Se tuo minulle iloa. Oli vaikeaa uskoa siihenkään.

Hän laittoi vielä limakalvoja vahvistavaa geeliä, hormoni-korvauspillereitten täydennys. Ettei alapää muuttuisi autio- maaksi. Toisaalta, mitä väliä? Minkä takia hän tunki itseensä näitä hyytelöitä? Ei sinne kukaan ollut menossa. Hänen naiselämänsä oli ohi. Jostain syystä se ei tuntunut milteään.

Olohuoneen kirjahyllyssä oli Hannun valokuva. Elsa katsoi jyrkevää leukaa ja terveellistä hymyä. Siniset silmät, hiekanruskea tukka. Hannussa oli kansanjohtajan karismaa. Miksei hänestä tullut presidenttiä? Edes jonkinlaista politiikkaa? Olisi varmaan ollut tyydyttävää olla poliitikon taustavoima.

He olivat tavanneet puutarhajuhlissa. Elsa oli kahdenkymmenenkuuden, Hannu Elsaa kahdeksan vuotta vanhempi.

Elsa istui yksin pihan perällä, hän ei tuntenut vieraista kuin muutaman ihmisen. Ruusut olivat jo alkaneet ruskistua pensaissa. Keskipäivän aurinko puukotti häntä selkään.

Äkkiä hänen viereensä rottinkisohvalle istui valkoiseen paitaan ja mustiin housuihin pukeutunut mies.

– Sinä oot mun! mies ilmoitti ja katsoi häntä levollisesti silmiin.

– Niinkö? Elsa kysyi häkeltyneenä. Olisi varmaan pitänyt loukkaantua, mutta hän ei osannut.

Ehkä hän rakastui Hannuun lopullisesti, kun näki tämän soittavan myöhemmin illalla ilmahuuliharppua. Mies, joka ei pelännyt nolata itseään. Sellaisen hän tarvitsi, koska ei itse mitään enempää pelännytkään.

– Pelimies, totesi Elsan äiti Maire tavattuun Hannun ensimmäisen kerran. – Ei voi luottaa, pidä vaan leluna.

Sana ”pelimies” otti Elsa vatsanpohjasta. Se kuulosti joltain hyvin elävältä.

– Ja onhan teillä ikäeroakin, Maire lisäsi. – Mutta toisaalta se on hyvä asia. Vanhempi ukko ei jaksa enää tapella.

– Eikä se ainakaan ole arkinen, Elsa huomautti, koska tiesi äidin halveksivan kaikkea arkista.

– Ei, äiti lämpeni. – Niitä rössypottuja tuolla kyllä kulkee pilvin pimein. Ei sun semmoseen tartte tyytyä.

Elsa opiskeli parhaillaan terveydenhoitajaksi, mutta se ei kiinnostanut häntä. Hän lopetti opinnot heti kihlautumisen jälkeen. Hannulla taas oli selvä päämäärä: oma kuljetusalan yritys. Siihen kuvioon Elsa solahti myöhemmin luontevasti. Hänestä tuli yrityksen sihteeri.

Avoliiton alussa Hannu käsitteli Elsaa kuin hautalöytöä, innoissaan mutta varovasti. Mutta pikkuhiljaa varominen väheni. Niin siinä aina kävi. Ihmiset lakkasivat varomasta toisiaan, ja sen jälkeen kaikki olivat onnettomia.

Elsa kääriytyi kashmirtorkkupeittoon ja asettui nojatuo-
lin nurkkaan. Hän alkoi katsoa kehuttua tanskalaista eloku-
vaa, joka kertoi siitä, miten perintö hajotti perheen. Tans-
kan kieli kuulosti yökkäilyltä. Sitä ei voinut ottaa vakavasti,
kun oksennustautiset ihmiset puhuivat kiihkeästi tärkeistä
asioista.

Italia oli Elsan mielestä maailman kaunein kieli. Italia-
laiset itse olivat hänestä rasittavia kailottajia ja tekivät liian
ison numeron italialaisuudestaan. Hannu oli kutsunut niitä
”karvakäsiksi”, eikä ollut suostunut matkustamaan Elsan
kanssa Roomaan. Mutta kieli tuntui aika helpolta oppia.
Hän oli aloittanut keväällä italian kurssin kansanopistossa.
Ei hän juuri uskaltanut aukaista suutaan ilman painostusta,
ja jos uskalsi niin puhui lähes kuiskaamalla. Mutta kielen
oppimista enemmän häntä kiinnostivat muut kurssilaiset.
Tällaiset kurssit hitsasivat varmasti ihmisiä yhteen niin, että
lähdettäisiin jonnekin Italian-matkalle yhdessä. Vaikka juuri

sinne Roomaan. Hän halusi henkijieverissä kuulua johonkin ryhmään.

Yhden oppitunnin jälkeen joku oli ehdottanut, että mentäisiin teelle läheiseen kahvilaan. Elsa olisi halunnut jäädä iäksi helisevien äänten keskelle. Nukahtaa siihen. Hän oletti, että tästä tulisi tapa, mutta toistaiseksi teekutsuja ei ollut uusittu. Tai sitten muut tapasivat jossain salaa, ilman häntä.

Elsa kyllästyi yökkäilyyn ja vaihtoi kanavaa. Sieltä tuli uutiskatsaus, jossa näytettiin kaupunkisotaa pakenevia siviilejä. Yksi pakenijoista ylitti huteraa siltaa koira kainalossaan. Koira oli käärittynyt vilttiin ja sen silmät olivat kiinni. Se varmaan tunsu olonsa turvalliseksi omistajansa sylissä, vaikka ympärillä oli helvetti irti. Tai sitten se oli vain uupunut. Nukuva koira liikkui Elsaa enemmän kuin koiramiehen perässä tuleva vauvaperhe. Ei sekään mukavalta näyttänyt, mutta koira oli vähällä saada hänet itkemään.

Ehkä se johtui siitä, että hän oli lapseton. Taikka he olivat olleet Hannun kanssa lapsettomia.

Mutta Elsa oli varma, että se oli hänen syynsä. Asiaa ei koskaan selvitetty, koska Hannu ei suostunut lähtemään tutkimuksiin.

– En lähe tumputtamaan muovimukeihin, hän sanoi.

Jos Elsa olisi rukoillut, Hannu olisi antanut periksi, mutta hän ei ollut itsekään varma, kestäisikö mahdollisia hoitoja ja toistuvia pettymyksiä.

Hannu ei myöskään suostunut adoptioon.

– Kun ei yhtään tiiä mitä saa, hän selitti. – Sitä on vaikka minkälaista geniä liikkeellä.

- Miten niin?
- Sieltähän voi tulla vaikka mikä.
- Niin minun sisältäkin vois.
- Ihan eri asia!

Elsa keskittyi Hannuun ja erkaantui vanhoista koulu-kavereistaan. Se oli alkanut jo silloin, kun toiset saivat lapsia. Hänellä ei ollut vauvojen soseisiin mitään sanomista.

Puhelin hälytti viestin merkiksi. Elsa katsoi näyttöä. Mitään viestiä ei ollut. Nyt hän oli alkanut kuulla harhojakin.

Televisiossa alettiin raportoida maanjäristyksestä. Elsa veti peittoa tiukemmin päälleen. Synkät uutiset saivat hänessä joskus aikaan häpeällisen hyvänolon tunteen; hän oli toistaiseksi turvassa.

Englantilainen komedia ei naurattanut yhtään. Oikeastaan hän ei muistanut, milloin oli viimeksi nauranut komedialle tai sketsiohjelmalle. Ehkä ne olivat huonontuneet.

Hänen kännykkänsä soi. Soiko se todella vai kuvitteliko hän senkin?

Ei kuvitellut. Se oli Riitta. Piti vastata. Riitalla oli nyt vaikeat ajat. Muita aikoja hänellä ei ollutkaan. Tuo ei pitänyt ihan paikkaansa, mutta hyvin pitkälti. Riitta oli kotonaan katastrofitilanteissa.

- No hei, Elsa sanoi haluttomasti.
- Tää lumentulo on ihan hirveetä, Riitta aloitti. – Me ollaan käytännöllisesti katsoen lumen saartamia!

Riitta asui poikansa kanssa puutalossa, kaukana keskustasta.

- Muuttakaa pois sieltä, Elsa ehdotti jälleen kerran.
- Kerrostaloon, missä talkkari hoitaa kaiken.

– Ei se ole niin yksinkertasta.

Monet asiat olivat yllättävän yksinkertaisia. Oli Elsan anoppi Kylli sanonut usein.

– Ja tää joulunlaitto, Riitta jatkoi. – Pitääkö tehdä myös perunalaatikko vai riittääkö lanttu ja porkkana?

– Ei pidä, vastasi Elsa konemaisesti. Tämä keskustelu käytiin aina joulun alla. Ei pidä väsyttää itseään, yrittää liikaa, antaa joulun jyrätä.

– Älä järjestä joulua ollenkaan, jos et jaks. Tilaa pizaa.

– Pizaa? Ei, jouluruoat on Teijolle tärkeitä. Ja koko joulu. Teijo oli kolmekymmentäkuusivuotias.

– Ja sähän menet veljes luo joulunviettoon, niin että sun ei tarte järjestää mitään, Riitta huomautti.

– Niin.

– Mulla vaan on jatkuva riittämättömyyden tunne. Tiedät varmaan mitä mä tarkoitan.

Elsa ei tiennyt. Mihin hänen pitäisi muka riittää?

– Mitä töihin kuuluu? hän kysyi johdattaakseen Riitan ajatukset muualle.

– Siellä on varmasti huono sisäilma kun päätä särkee niin usein, ja nenä on tukossa.

– Ikävää, Elsa sanoi.

Oliko ennen vanhaan sisäilmoja? Milloin niistäkin oli alettu puhua?

– Ja selkää särkee aina aamuisin.

Elsan alaselkä tuntui joskus aamuisin aralta sängystä noustessa, mutta ei sitä varsinaisesti särkenyt. Piti vain nousta hitaasti.

– Mutta jos särkee vaan aamuisin niin onhan sekin parempi kun koko ajan? Elsa ehdotti ja tajusi kuulostavansa epäempaattiselta. Mutta Riitta jatkoi aiheesta. Elsa kuvitteli hekuman hänen silmissään, kun hän kuvaili kipujaan. Sitähän sanottiin, että kaikki olivat hyviä jossain. Riitta oli hyvä sairastamisessa.

Elsalla ei ollut mitään kiinnostavaa sairautta. Nykyäänhän kaikenlaiset diagnoosit olivat muotia, myös nuorten keskuudessa. Olisi pitänyt olla jotain, mitä esitellä. Mutta selkävaivan lisäksi ainoastaan hänen sorminivelensä olivat jäykät ja niitä pakotti joskus, ei sillä voinut lähteä elvistelemään.

Riitta kuvaili usein myös toisten ihmisten kipuja ja vastoinkäymisiä. Niitten äärelle Elsankin olisi pitänyt asettua kuin herkkupöytään.

– Ehkä tämä pimeä aika saa luut jäytämään, Elsa sanoi.

– Niin, Riitta innostui. – Mutta itsemurhia tehdään kuitenkin eniten keväällä.

– Miksiköhän?

– Kevätaurinko ei armoa tunne, se paljastaa pölyn lisäksi kaiken muunkin. Vanhentuneen naaman, väärät miehet, koko vitullisen epäonnistumisen elämässä.

Riitta ei ollut ennen käyttänyt sanaa ”vitullinen”. Elsa ilahtui siitä. Siinä oli puhtia, se ei ollut uhrin puhetta.

– Mitä sulle kuuluu? Riitta kysyi.

Tämä ystävyys ei siis ollut yksipuolista. Riittakin kuunteli Elsa. Erityisen mielellään Elsan huolia. Aina kun Elsa kertoi hänelle jotain ikävää, Riitta suhtautui siihen kuin olisi saanut lahjan.

– Ei mitään. Tai no, vuosipäivä. Vuosi Hannun kuolemasta.